

Visie en Doelstellingen Smart Specialisation Strategy Noord-Nederland

1. Aanleiding: nieuwe periode Europese programma's

Met het vaststellen van het lange termijnstrategie EU 2020 kiest Europa voor een strategie gericht op: slimme groei, duurzame groei en inclusieve groei. Dit heeft logischerwijs ook invloed op de Europese programma's voor de periode 2014-2020. Om in aanmerking te komen voor deze programma's moet elke regio een Smart Specialisation Strategy (S3) opstellen. Dit is een strategie waarmee de regio aangeeft hoe te zullen bijdragen aan de doelstellingen van de Europese Unie, gebaseerd op de kwaliteiten van en condities in de regio. De eerste stap bij het opstellen van een dergelijke S3 is het formuleren van een visie waar de regio heen wil en het benoemen van de doelstellingen die de regio de komende jaren nastreeft.

2. De Noord-Nederlandse aanpak

De Sociaal Economische Raad Noord-Nederland (SER Noord-Nederland) is door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland gevraagd een concept Smart Specialisation Strategy op te stellen. De SER Noord-Nederland heeft hiervoor twee onderzoeken uitgezet. Allereerst zal de SER Noord-Nederland een inventarisatie van bestaande SWOT-analyses verrichten. Daarnaast heeft de SER Noord-Nederland de Rijksuniversiteit Groningen gevraagd onderzoek te doen naar de kracht en omvang van topsectoren en clusters in Noord-Nederland.

Zowel het onderzoek door de Rijksuniversiteit Groningen als het onderzoek binnen SER Noord-Nederland is nog gaande. Toch hebben de eerste resultaten van de onderzoeken genoeg data geleverd voor het opstellen van de visie en doelstellingen zoals deze nu aan u worden voorgelegd. Na deze consultatieronde zal samen met de definitieve resultaten van het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en SER Noord-Nederland het uiteindelijke advies worden opgesteld.

3. Inclusieve groei voor Noord-Nederland

Bij het opstellen van de visie en doelstellingen is gebruik gemaakt van de collegeprogramma's van de drie Noordelijke provincies en de Position Paper van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Hieruit blijkt dat er met behulp van Europese middelen al veel is bereikt in Noord-Nederland. De achterstand op een groot aantal economische indicatoren is ten opzichte van de rest van Nederland verkleind.

Deze trend wil Noord-Nederland in de komende programmaperiode doorzetten. Daarom is gekozen om met de Smart Specialisation Strategy voor Noord-Nederland voornamelijk in te zetten op inclusieve groei, oftewel gebruik maken van de arbeidspotentie van de regio, om slimme groei in de regio te genereren.

Slimme groei is volgens de Europese Commissie de kern van een Smart Specialisation Strategy. In een dergelijke strategie moeten enkele prioriteiten worden geselecteerd waarin de regio zich wil

specialiseren. Slim specialiseren betekent voortbouwen op economische activiteiten waar de regio goed in is, stimuleren van daaraan gerelateerde bedrijvigheid en verbinden van mensen en organisaties voor de ontwikkeling van innovaties.

Slimme groei moet volgens de visie van de Europese Commissie gepaard gaan met duurzame groei en inclusieve groei. Noord-Nederland investeert in inclusieve groei om slimme groei te genereren.

Hierbij wordt geïnvesteerd in sociaal-economische uitdagingen als krimp, vergrijzing en ontgroening, en een betere aansluiting van de inactieven op de arbeidsmarkt. De inclusieve groei heeft tot doel de gehele bevolking in de regio te laten profiteren van de effecten van slimme en duurzame groei in de regio.

Hiervan uitgaande stelt de SER Noord-Nederland voor om in de volgende programmaperiode in te zetten op de groeipotenties van Noord-Nederland. Dit betekent het groeivermogen en clustervorming in Noord-Nederland versterken. Door hierop in te zetten beoogt de SER Noord-Nederland een Noord-Nederlandse arbeidsmarkt, waarbij meer mensen betrokken zijn.

4. Inzetten op clusters Agribusiness, Healthy Ageing en Energie

Om de doelstelling te bereiken wordt er door de Europese Unie gevraagd het regionaal ontwikkelingsprogramma te focussen op een paar regionale specialisaties (clusters). Hoewel het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen nog niet is afgerond, geven de eerste voorlopige resultaten wel een inzicht in de richting van het definitieve advies.

Tijdens het onderzoek kijken de SER Noord-Nederland en de Rijksuniversiteit Groningen naar vier criteria voor het vaststellen van de clusters: de eerste en belangrijkste is natuurlijk dat clusteractiviteiten in de regio oververtegenwoordigd zijn. De volgende zijn aanvullende criteria

- Voldoende werkgelegenheid
- Aantal bedrijven
- Groei in werkgelegenheid en aantal bedrijven

Aan de hand van deze criteria blijkt Noord-Nederland niet over echt unieke clusters te beschikken. De clusters die er zijn, komen elders in Nederland ook voor. Wel is gebleken dat Noord-Nederland beschikt over een breed samengesteld MKB. Het MKB heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan de regionale economie, vooral door het toepassen van kennis en innovaties op producten en diensten.

Op basis van de data van het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen kunnen wel enkele potentiële focusgebieden worden onderscheiden, voornamelijk Agribusiness, Health Ageing en Energie. Dit zijn clusters die licht oververtegenwoordigd zijn in de regio. Daarbij zit er vooral groei in de sectoren Healthy Ageing en Energie. Hoewel Agribusiness een sector is die zowel in kracht als omvang afneemt, kan Agribusiness een belangrijke toeleverancier van kennis zijn aan de andere focusgebieden.

5. Verbanden tussen MKB en de drie clusters

Door verbanden te leggen binnen het dragende MKB en de drie clusters, ziet de SER Noord-Nederland de meeste kansen de doelstelling te bereiken. De strategie om de groeipotenties in Noord-Nederland volledig te benutten is door het MKB centraal te stellen.

Naast de directe verbanden tussen het MKB en de drie clusters zijn er op de snijvlakken van de clusters ook interessante sectoren, die (nog) niet voldoen aan de eisen van regionale specialisatie. Dit zijn tevens sectoren die een binding hebben met Noord-Nederland en die ook bijdragen aan de groeipotenties van de regio. Bovendien zijn dit de sectoren die onder andere de genoemde aansluiting tussen de clusters en het dragende MKB kunnen versterken. Voorbeelden van deze sectoren zijn recreatie en toerisme, biobased economy, sensortechnologie, watertechnologie en de maritieme sector.

Door het leggen van deze verbanden heeft de strategie van Nederland een link met het nationale Topsectorenbeleid. Uit het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat de Topsectoren er in kracht en omvang in Noord-Nederland niet uitspringen. Wel heeft Noord-Nederland de potentie om een toeleverende regio te zijn voor de topsectoren in de rest van Nederland. Door in te zetten op een krachtig en innovatief MKB kan Noord-Nederland deze positie versterken.

In deze strategie stelt de SER Noord-Nederland voor vooral de beschikbare middelen in te zetten op toepassingsgerichte kennis en innovatie, waarbij samenwerking tussen de kennisinstellingen, zowel universitair als hoger en middelbaar beroepsonderwijs en het MKB centraal staat. Dit sluit ook aan bij het Europese programma voor onderzoek en kennis (Horizon 2020). In tegenstelling tot het huidige kaderprogramma richt Horizon 2020 zich niet alleen op excellente kennisontwikkeling, maar ook op ondernemerschap en sociale uitdagingen. Vooral dit laatste punt heeft aanknopingspunten met de S3 zoals hierboven voor Noord-Nederland wordt uitgezet.

6. Vervolg

Het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en de SER Noord-Nederland zal de komende maand worden afgerond. Samen met de visies uit deze consultatieronde vormt dit de basis voor het advies met betrekking tot Smart Specialisation zoals dat aan het Samenwerkingsverband Noord-Nederland zal worden overgedragen.